

ALEXANDRU ȚICLEA

TRATAT DE DREPTUL MUNCII

Moto

Labor omnia vicit improbus.

(Munca stăruitoare învinge greutatea)

Vergiliu (70-19 î. Hr.),
poet latin.

La elaborarea prezentei ediții au fost avute în vedere actele normative publicate până la data de 1 aprilie 2015.

ALEXANDRU ȚICLEA

Academy of Roumanian Scientists

Splaiul independenței 54, 050094, Bucharest, Romania

TRATAT DE DREPTUL MUNCII

- LEGISLAȚIE. DOCTRINĂ. JURISPRUDENȚĂ -

Ediția a IX-a, actualizată

Universul Juridic

București

-2015-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015,
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris
al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȚICLEA, ALEXANDRU

Tratat de dreptul muncii : legislație, doctrină, jurisprudență /

Alexandru Țiclea. - Ed. a 9-a, actualizată. - București :

Universul Juridic, 2015

ISBN 978-606-673-569-8

349.2(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
E-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

P a r t e a I

**INTRODUCERE
ÎN DREPTUL MUNCII**

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

§1. Munca și formele sale

1. Semnificația termenului „muncă”. Termenul (provenit din limba slavonă – *monka*)¹ are mai multe sensuri².

Un prim sens, principal, este acela de *activitate productivă* (a presta o muncă eficientă, importantă), dar și de *rezultatul acestei activități* (o muncă reușită, de succes).

Al doilea sens, secundar, este de *loc de muncă* (a avea o muncă, un serviciu, o slujbă), dar și *ansamblul lucrătorilor* (munca opusă capitalului).³

Celebrul om politic indian *Mohandas Karamchand Gandhi* (1869-1948), supranumit *Mahatma* (suflet mare) era de părere că „munca dă omului demnitatea sa”, iar filozoful francez *Emmanuel Mounier* (1905-1950) considera că „prin a munci are loc realizarea atât a unui om, cât și a unui lucru”.

Pentru filozoful german *Karl Marx* (1818-1883) istoria universală nu este altceva decât un proces al creării omului prin muncă. Ideea sa se află în centrul doctrinei sociale a *Bisericii catolice*. Conform *Compendiului* acesteia din 2004, „munca trebuie să fie onorată pentru că ea este sursă de bogăție, sau cel puțin, condiție onorabilă a vieții”. Ea, „reprezintă o dimensiune fundamentală a existenței umane prin participarea nu doar la realizarea unui rezultat al ei, a unei opere de valoare, dar și a unei izbăviri sau mântuirii... Munca este o expresie esențială a persoanei, un *actus personae*. Orice formă de materialism și de economism care încearcă să reducă lucrătorul la un simplu instrument de producție, la o simplă forță de muncă, la o valoare exclusiv materială, sfârșește prin a denatura iremediabil esența muncii, privând-o de finalitatea sa, cea mai mobilă și cea mai profundă uman”.

Declarația Organizației Internaționale a Muncii de la Philadelphia din 1944 proclamă: „Munca, fiind o expresie a personalității umane, nu poate fi tratată ca o marfă!”.

Este un adevăr confirmat de mii de ani, *că prin muncă, omul transformă nu numai natura, dar se transformă, se realizează chiar pe sine însuși*.

S-a afirmat, pe bună dreptate, că „respectul demnității lucrătorilor este cel mai prețios patrimoniu al întreprinderii”.⁴

Dar dacă munca face omul, ea, în același timp, poate să-i amenințe condiția, să-l dezumanizeze, să-i amenințe demnitatea. În prezent, progresul științific și tehnologic, mondializarea

¹ În lat. *tripalium*, în fr. *travail*; *emploi* - loc de muncă.

² A se vedea *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, p. 682.

³ În Spania, termenul de muncă are două sensuri: *activitate umană* (labor) și *rezultat* al activității oamenilor (Leodegario Fernández Marcos, Leodegario Fernández Sánchez, *Derecho del Trabajo y Seguridad Social*, Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid, 2013, p. 17).

⁴ Patrice Adam, *La dignité du salarié, et le droit du travail* (Premiér parte), în „Revue de droit du travail” n° 3 marts 2014, p. 175.

piețelor, surse de dezvoltare și progres, expun lucrătorii riscului de a fi exploatați de agentul economiei de piață.

Esențial este că munca îi conferă fiecărui individ o identitate personală și socială, îi conferă un anumit prestigiu în societate. Ea este matricea activității umane și reprezintă, în același timp, expresia individualității.

Șomajul nu este doar o simplă privare de remunerație, ci, mai ales și fundamental, constituie o destabilizare a identității individului, o reducere a acesteia, lipsa unui factor util de socializare.

Munca este principalul, uneori chiar unicul mijloc de satisfacere prin sine însuși a nevoilor elementare și vitale ale omului. Este un drept fundamental și un bine pentru om, un bine util, demn de el...¹

2. Munca pentru sine și munca independentă. În pofida denumirii sale, *dreptul muncii* nu privește orice formă de muncă, ci numai pe cea subordonată, el reglementând situația celui ce muncește în favoarea și sub autoritatea altuia, în schimbul unui salariu.

În același timp, obiectul său nu se limitează la relațiile de muncă propriu-zise, ci se referă și la acele raporturi juridice conexe (privind, de exemplu, formarea profesională, dialogul social, securitatea și sănătatea în muncă, jurisdicția muncii).

Totodată, dreptul muncii nu are în vedere munca personală, pentru sine (în gospodăria proprie) și nici pe cea *independentă* sau a *liberilor-profesioniști*.

Desfășoară activități economice independente *persoanele fizice autorizate, întreprinzătorii persoane fizice titulari ai întreprinderilor individuale, membrii familiilor care constituie întreprinderi familiale*, în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008² etc.

Pentru a înțelege semnificația noțiunilor de „activitate dependentă” și „activitate independentă” urmează să se aibă în vedere dispozițiile Codul fiscal³, conform căruia activitatea dependentă este orice activitate desfășurată de o persoană fizică într-o relație de angajare, care se caracterizează prin aceea că:

- beneficiarul de venit se află într-o relație de subordonare față de plătitorul de venit, respectiv față de organele de conducere ale acestuia și respectă condițiile de muncă impuse de acesta (atribuții, locul desfășurării activității, programul de lucru);

- în prestarea activității, beneficiarul de venit folosește exclusiv baza materială a plătitorului de venit (spații, echipament de lucru și de protecție, unelte de muncă etc.) și contribuie cu prestația sa fizică sau cu capacitatea intelectuală (în folosul plătitorului);

- plătitorul de venit suportă, în interesul desfășurării activității, cheltuielile de deplasare ale beneficiarului de venit (cum ar fi indemnizația de delegare-detașare în țară și în străinătate), precum și alte cheltuieli de această natură;

- de asemenea, el suportă indemnizația de concediu de odihnă și cea pentru incapacitate temporară de muncă, în contul beneficiarului de venit [art. 7 alin. (1) pct. 2].

„Nu acționează de o manieră independentă angajații sau orice alte persoane care sunt legate de un angajator printr-un contract individual de muncă sau prin orice alte instrumente juridice care creează un raport angajator/angajat în ceea ce privește condițiile de muncă, remunerarea sau alte obligații ale angajatorului” [art. 127 alin. (3)]⁴.

¹ *Ibidem*, p. 176.

² Privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 382 din 25 aprilie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 4/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 15 din 10 ianuarie 2014).

³ Legea nr. 571/2003 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003), modificată ulterior.

⁴ A se vedea și Ion Traian Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de dreptul muncii*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 15-21; Mihai Niculeasa, *Profesiile liberale. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2006; Gheorghe Moroianu, *Statutul profesilor liberale*, Editura Universul Juridic, București, 2008.

Per a contrario, toate celelalte activități sunt independente.

Există posibilitatea, prevăzută de același Cod fiscal, ca unele activități, încadrate de părți ca independente, să fie recalificate de organul fiscal ca fiind *dependente* [art. 7 alin. (2.1)].

Prin acte normative speciale sunt reglementate o serie de profesii, din care unele exclusiv liberale, astfel:

- *expert contabil și contabil autorizat* (Ordonanța Guvernului nr. 65/1994)¹;
- *notar public* (Legea nr. 36/1995²; Ordinul ministrului justiției nr. 2333/2013³);
- *avocat* (Legea nr. 51/1995⁴);
- *medic veterinar* (Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁵);
- *auditor financiar* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999⁶);
- *persoanele care practică servicii publice conexe actului medical* (tehnician dentar, biochimist, logoped, optician etc.); (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2000⁷);
- *consilier în proprietatea industrială* (Ordonanța Guvernului nr. 66/2000⁸; Instrucțiunile de aplicare nr. 108/2002, aprobate de directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci⁹);
- *expert criminalist* (Ordonanța Guvernului nr. 75/2000¹⁰);
- *executor judecătoresc* (Legea nr. 188/2000¹¹);
- *arhitect* (Legea nr. 184/2001¹²);

¹ Privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 13 din 8 ianuarie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012). Regulamentul privind accesul la profesia de expert contabil și contabil autorizat a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 227/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 187 din 11 martie 2008).

² Legea notarilor publici și a activităților notariale (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 18 iunie 2014).

³ Pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a legii notarilor publici (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 1 august 2013; rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 19 septembrie 2013).

⁴ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 din 7 februarie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

A se vedea cu privire la analiza reglementărilor privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, Flavius Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în „Dreptul” nr. 10-11/1995, p. 33 și urm.; Șerban Beligrădeanu, *Reglementări ilegale – în raport cu principiile și normele dreptului muncii și ale securității sociale – înscrise în Statutul profesiei de avocat*, în „Dreptul” nr. 1/1996, p. 56-62.

⁵ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 24 martie 2014).

⁶ Privind activitatea de audit financiar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 2 august 2003), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 149/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 9 mai 2013).

⁷ Privind organizarea și funcționarea cabinetelor de liberă practică pentru servicii publice conexe actului medical (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 27 iunie 2000), aprobată prin Legea nr. 598/2001 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 711 din 8 noiembrie 2001).

⁸ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din 21 decembrie 2006).

⁹ Publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 15 noiembrie 2002, modificate prin Ordinul nr. 113/2009 (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 633 din 24 septembrie 2009).

¹⁰ Privind organizarea activității de expertiză criminalistică (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 29 august 2000), aprobată prin Legea nr. 488/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 5 august 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 156/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 22 iulie 2011).

¹¹ Privind executorii judecătorești (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 738 din 20 octombrie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 138/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 753 din 7 octombrie 2014).

¹² Privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 26 iunie 2014).

- *consultant fiscal* (Ordonanța Guvernului nr. 71/2001¹);
- *detectiv particular* (Legea nr. 329/2003²);
- *psiholog cu drept de liberă practică* (Legea nr. 213/2004³);
- *trader și consultant de investiții* (Legea nr. 297/2004⁴);
- *asistent social* (Legea nr. 466/2004⁵);
- *broker* (Legea nr. 357/2005⁶);
- *medic, medic dentist și farmacist* (Legea nr. 95/2006⁷);
- *mediator* (Legea nr. 192/2006⁸);
- *practician în insolvență* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 86/2006⁹);
- *tehnician dentar* (Legea nr. 96/2007¹⁰);
- *practician de medicină complementară/alternativă* (Legea nr. 118/2007¹¹);
- *asistent medical și moașă* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 144/2008)¹² etc.

Unii membri ai profesiunilor enumerate pot fi, exclusiv, liber profesioniști, ori salariați, dar (nu doar) ei pot avea, concomitent, ambele calități. De exemplu, medicii, ca regulă, sunt salariați în rețeaua sanitară de stat, iar unii dintre ei își exercită profesiunea (liberală) și în cabinete particulare. De altfel, există mai multe forme și modalități de exercitare a profesiilor liberale: individual, asociativ, în baza unui contract individual de muncă sau a unui contract civil.

În aplicarea acestei legi au fost adoptate Normele metodologice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 932/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 645 din 16 septembrie 2010), modificată ulterior. A mai fost aprobat Codul deontologic al profesiei de arhitect (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 21 mai 2012).

¹ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consultantă fiscală (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 538 din 1 septembrie 2001), aprobată prin Legea nr. 198/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 287 din 29 aprilie 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 28 februarie 2014).

² Privind exercitarea profesiei de detectiv particular (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 178 din 12 martie 2014).

³ Privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 1 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

⁴ Privind piața de capital (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 571 din 29 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 964 din 30 decembrie 2014).

Traderii sunt persoane juridice care efectuează exclusiv în nume și pe cont propriu tranzacții cu instrumente financiare derivate, de natura contractelor futures și cu opțiuni. Ei vor fi autorizați în condițiile prevăzute prin reglementările C.N.V.M. (Consiliul Național al Valorilor Mobiliare) și vor fi înscrși în Registrul C.N.V.M. Pot opera numai cu acordul operatorului de piață și în conformitate cu reglementările respectivei piețe reglementate.

⁵ Privind statutul asistentului social (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1088 din 23 noiembrie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

⁶ Privind bursele de mărfuri (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1115 din 9 decembrie 2005).

⁷ Privind reforma în domeniul sănătății (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 18 decembrie 2014).

⁸ Privind medierea și organizarea profesiei de mediator (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 22 mai 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 255/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013) și Decizia Curții Constituționale nr. 266/2014 prin care art. 2 alin. (1) și alin. (1²) au fost declarate neconstituționale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 464 din 25 iunie 2014).

⁹ Privind organizarea activității practicienilor în insolvență (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 724 din 13 octombrie 2011), modificată ulterior.

¹⁰ Privind exercitarea profesiei de tehnician dentar, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Tehnicienilor Dentari din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 269 din 24 aprilie 2009).

¹¹ Privind organizarea și funcționarea activităților și practicilor de medicină complementară/alternativă (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 305 din 8 mai 2007).

¹² Privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 24 noiembrie 2008), modificată ulterior.

Este cazul, de pildă, al: experților contabili și contabililor autorizați, auditorilor financiari, consilierilor în proprietate industrială, experților criminaliști, detectivilor particulari, psihologilor, mediatorilor, geodezilor etc.

Meseriașul sau artizanul (croitor, tâmplar, fierar etc.), medicul sau farmacistul liber profesionist care își desfășoară activitatea la sediul profesional (atelier, cabinet etc.) pentru diverși clienți sunt supuși normelor dreptului civil în relațiile cu aceștia și nu ale dreptului muncii.

Și munca autonomă (independentă) se realizează în baza unui raport juridic (*locatio operis*) existent între prestator și beneficiar, dar el prezintă anumite caracteristici și anume:

- exclude subordonarea prestatorului față de beneficiar, părțile aflându-se pe poziții de egalitate;
- prestatorul are autonomie de gestiune, dispunând de independență din punct de vedere al timpului, locului și modului de organizare a propriei activități (bineînțeles în limitele impuse de contract sau de natura prestației);
- desfășurarea activității poate fi încredințată unor împuterniciți sau prepuși, dar unicul responsabil față de beneficiar este prestatorul contractant;
- activitatea prestată în cazul muncii independente este privită unitar (în timp ce în cazul muncii subordonate ea are un caracter succesiv);
- remunerația (prețul muncii) se prezintă tot unitar, global¹, fiind stabilită pentru rezultatul final al lucrării;
- riscul activității aparține prestatorului etc.

În concluzie, dreptul muncii nu se aplică liberilor profesioniști și nici celorlalte persoane care desfășoară activități independente sau în baza unor legi speciale ori sunt membrii ai consiliilor de administrație, cenzori, consilieri locali și județeni, experți, arbitrii, mediatorii, autori etc.²

3. Munca subordonată. Ca principiu, subiectele de drept în viața civilă sunt libere și egale. Dar, individul, stăpân pe actele sale își pierde statutul menționat atunci când dobândește calitatea de salariat. Subordonarea îl privează de libertatea sa civilă în relația juridică inegalitară cu angajatorul său. Drept consecință, el va fi supus puterii de direcție a acestuia³.

Așa fiind, munca subordonată este cea prestată de o persoană fizică pentru un beneficiar persoană juridică sau fizică sub autoritatea acesteia din urmă⁴.

Este cazul celei îndeplinite de salariați, ca urmare a încheierii contractului individual de muncă, de funcționari publici, militari, magistrați, demnitari, diplomați, personalul cultelor religioase etc.

Munca subordonată, la rândul său, prezintă caracteristici proprii ce o individualizează, față de munca autonomă sau independentă și anume:

- angajatul (prestatorul) devine membru al unui colectiv (de angajați) din cadrul angajatorului;
- el se supune normelor de disciplină impuse de beneficiarul muncii și desfășoară activitatea sub supravegherea acestuia, în cadrul unui program de lucru;
- munca trebuie prestată personal (*facendi necessitas*);
- riscul activității îl suportă angajatorul nu angajatul;
- pentru munca prestată (care are un caracter succesiv, în timp), angajatul primește periodic salariu (remunerație) etc.⁵

¹ A se vedea, de exemplu, Legea nr. 109/2005 privind instituirea indemnizației pentru activitatea de liber profesionist a artiștilor independenți sau executați din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 384 din 5 iunie 2009), modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 703 din 15 noiembrie 2013).

² Alexandru Athanasie, în Alexandru Athanasie, Magda Volonciu, Luminița Dima, Oana Cazan, *Codul muncii. Comentarii pe articole*, vol. I, Articolele 1-107, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 2-3.

³ Alain Supiot, *Critique du droit du travail*, P.U.F., Paris, 2007, p. 151.

⁴ A se vedea și Ana Ștefănescu, *Discuții privind Dreptul muncii și „Dreptul profesional”*, în „Revista română de dreptul muncii” nr. 3/2013, p. 50-52.

⁵ Într-o serie de țări europene (Italia, Franța, Anglia, Germania etc.) este cunoscută și așa numita muncă para-subordonată, un hibrid între munca independentă și cea subordonată. Este vorba de lucrători (nesalariați), dar aflați